

Inwoners participeren – 8 lessen over water

Whitepaper juli 2025

POPULYTICS

What would you do?

Een nieuwe manier van omgaan met water

Klimaatverandering vraagt een nieuwe manier van omgaan met water. En dat gaat inwoners raken

Door klimaatverandering is er meer droogte, waardoor er bijvoorbeeld minder drinkwater beschikbaar is. En door piekbuien wordt de kans op overstromingen groter. Dit vraagt wat van waterschappen en drinkwaterbedrijven.

En van inwoners.

Hoe bereiden we ons voor op deze veranderingen? En hoe gaan we om met de problemen waar we nu al tegenaan lopen? De samenleving hierbij betrekken, is nog niet altijd vanzelfsprekend.

Maar het gebeurt al wel...

Inwoners aan het woord

Bijna 4.000 Nederlanders deden mee aan twee van onze onderzoeken over belangrijke watervragen

We plaatsten inwoners op de stoel van de overheid.
We nemen je mee in de belangrijkste uitkomsten.

Onderzoek 1

Wat adviseren
inwoners de overheid
te doen tegen
drinkwatertekorten?

Onderzoek 2

Wat adviseren
inwoners de overheid
te doen tegen
overstromingsgevaar?

Intermezzo

Tussendoor: waarom zou een gemeente, provincie of waterschap met inwoners in gesprek gaan?

De wetenschappelijke literatuur* geeft daarvoor drie overtuigende redenen

* Bron: Fiorino, D.J. (1990). Citizen participation and environmental risk: a survey of institutional mechanisms, Science Technology & Human Values, 15, 226-243.

Reden 1

Goede participatie van inwoners kan helpen om beleid beter te maken

Inwoners kunnen onverwachte oplossingen hebben.

Dit heet ook wel de *inhoudelijke* reden voor participatie.

Reden 2

Het is belangrijk inwoners te betrekken bij besluiten die ingrijpend zijn op hun leven en leefomgeving

Zo doen we dat in een democratie.

Oftewel, de *normatieve* reden voor participatie.

Reden 3

Participatie kan de legitimiteit en acceptatie van besluiten verhogen

Ook als de besluiten niet in lijn zijn met wat elke inwoner zou willen zien.

Dit is de *instrumentele* reden voor participatie.

Intermezzo

**Wij gebruiken daarvoor de PWE-methode.
Daarin zitten inwoners 20 minuten op de
stoel van bijvoorbeeld een overheid.**

Stap 1

Inwoners zien de belangrijkste beleidsopties

We modelleren het beleidsdilemma.
Deelnemers krijgen informatie over elke optie.

Stap 2

Maar er zijn beperkingen, zoals een budget of beleidsdoelen

Niet alles kan, niet overal, niet tegelijk. Ze zien
direct consequenties van hun keuzes.

Stap 3

Inwoners moeten kiezen. Wat zouden ze doen als ze in jouw schoenen staan?

Ze ervaren jouw dilemma. Ze ervaren keuzepijn.
Ze begrijpen de situatie beter.

Stap 4

Inwoners motiveren hun keuzes.

Je hoort wat ze zorgen baart en waar ze van
dromen

**Motiveer alstublieft
uw keuze**

Inwoners aan het woord

Terug naar de twee onderzoeken

We beginnen bij schaars drinkwater

Onderzoek 1

Wat adviseren
inwoners de overheid
te doen tegen
drinkwatertekorten?

Onderzoek 2

Wat adviseren
inwoners de overheid
te doen tegen
overstromingsgevaar?

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2024)

Onderzoek 1: Welke maatregelen moet de overheid nemen om te zorgen dat er voldoende drinkwater is voor iedereen?

Onderzoek 1

Wat adviseren
inwoners de overheid
te doen tegen
drinkwatertekorten?

[Lees het hele rapport](#)

Aanleiding voor dit onderzoek

De gemiddelde Nederlander gebruikt elke dag 119 liter drinkwater

En het drinkwatergebruik neemt toe. Omdat we met meer mensen en bedrijven zijn, en door de weersextremen van klimaatverandering.

Tegelijkertijd staan bronnen voor schoon drinkwater onder druk door vervuiling en klimaatverandering.

De overheid heeft een besparingsdoel gesteld: we moeten naar 100 liter per persoon per dag. Het is dus belangrijk dat we maatregelen gaan nemen. Maar welke?

We vroegen het aan 1.617 Nederlanders.

Opzet van het onderzoek

Welke van deze 10 maatregelen moet de overheid nemen om te zorgen dat er voldoende drinkwater is voor iedereen?

Zoals het
nu is

Aan-
moedigend

Ver-
plichtend

Drinkwater duurder maken

Waterdruk lager maken

Meer drinkwaterbesparende douches

Meer kleine doorspoelknoppen

Meer drinkwaterbegrenzers

Meer drinkwaterlabels

Meer systemen die drinkwater hergebruiken

Meer slimme watermeters

Meer systemen die regenwater opvangen

Tuinen minder drinkwater geven

Opzet van het onderzoek

Bij het schuiven moesten de deelnemers rekening houden met beperkingen

Elke maatregel had een effect op drie metertjes. Deelnemers moesten genoeg maatregelen nemen om het doel voor drinkwaterbesparing te halen, zonder kosten voor de overheid en burgers teveel laten oplopen.

Er zijn twee studies gedaan, die van elkaar verschilden op één punt: of deelnemers het metertje “Doelstelling 2030” verplicht moesten halen, of niet.

Doelstelling 2030

Er is niet voldoende
drinkwater voor
iedereen

Inspanning overheid

Het kost de overheid
niet teveel tijd en
geld

Kosten burgers

Het kost burgers
tientallen euro's
extra per jaar

Uitkomsten

Op basis van dit onderzoek kunnen we 3 lessen trekken over de bereidheid van inwoners tot drinkwater-besparende maatregelen

1

Nederlanders willen dat er maatregelen worden genomen om drinkwater te besparen

2

Mensen kiezen vooral voor grote systemen en aanpassingen in huis die veel impact hebben

3

Maatregelen zoals het duurder maken of beperken van drinkwater zien mensen niet zitten

Nederlanders willen dat er maatregelen worden genomen om drinkwater te besparen

1

Mensen kiezen vooral voor grote systemen en aanpassingen in huis die veel impact hebben

2

Maatregelen zoals het duurder maken of beperken van drinkwater zien mensen niet zitten

3

Nederlanders willen dat er maatregelen genomen worden om drinkwater te besparen. Daarbij zetten zij op bijna alle maatregelen in.

61% neemt voldoende maatregelen om het besparingsdoel te halen. Ook in de studie waarbij het besparingsdoel niet verplicht was.

En ook als de kosten voor drinkwater daardoor stegen.

Het is belangrijk dat de overheid besparingen faciliteert!

Drinkwater wordt schaarser. Mensen doen niet uit zichzelf minder gebruiken. Dus een logische gevolgtrekking is verplichten

Nederlanders willen dat er maatregelen worden genomen om drinkwater te besparen.

1

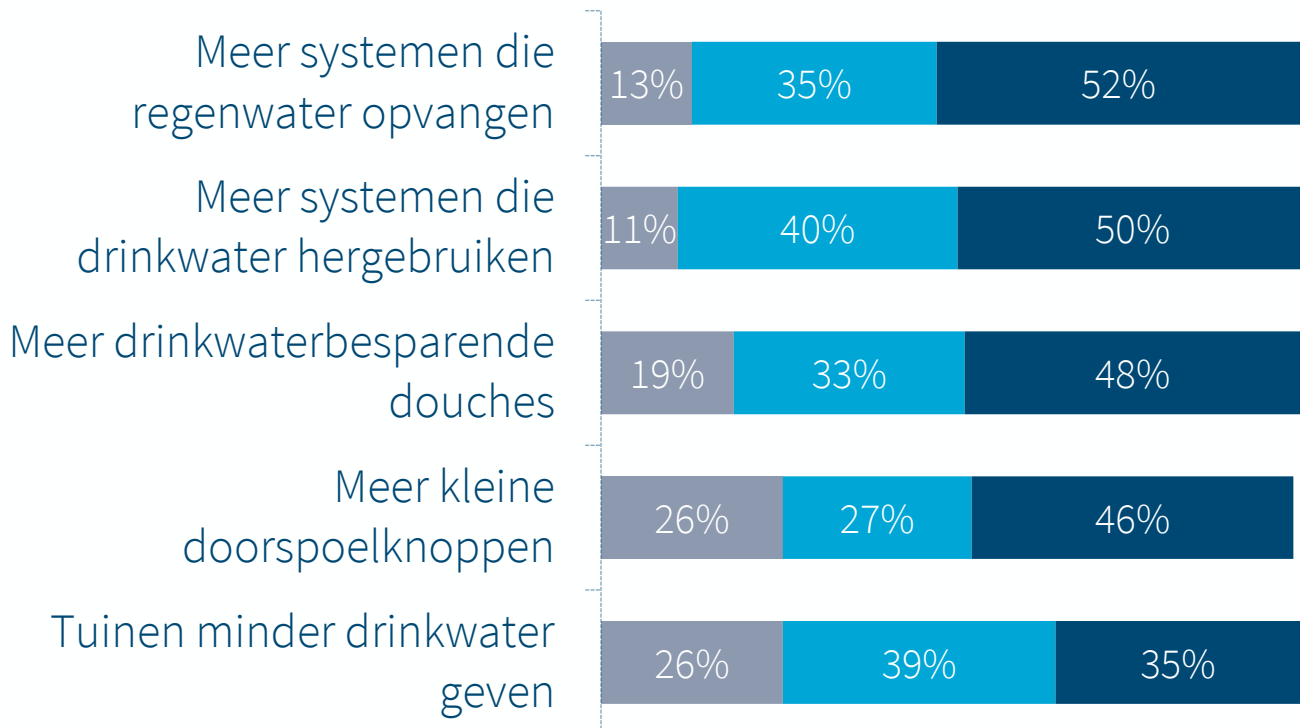
Mensen kiezen vooral voor grote systemen en aanpassingen in huis die veel impact hebben

2

Maatregelen zoals het duurder maken of beperken van drinkwater zien mensen niet zitten

3

Meest geadviseerde maatregelen

Zoals het nu is

Aanmoedigend

Verplichtend

Nederlanders willen dat er maatregelen worden genomen om drinkwater te besparen.

1

Mensen kiezen vooral voor grote systemen en aanpassingen in huis die veel impact hebben.

2

Maatregelen zoals het duurder maken of beperken van drinkwater zien mensen niet zitten.

3

Er is breed draagvlak om bepaalde maatregelen te houden zoals ze nu zijn. Namelijk het duurder maken van drinkwater, drinkwaterlabels voor gebouwen en drinkwaterbegrenzers. Ook het verlagen van waterdruk adviseren veel mensen om te laten zoals nu.

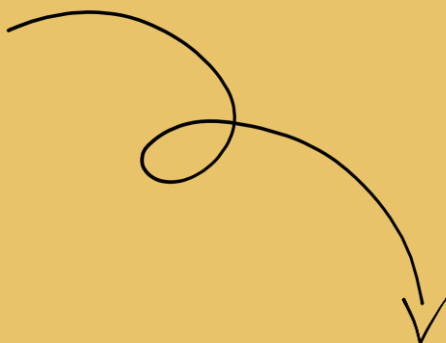
De terugkerende reden hiervoor is dat mensen drinkwater zien als een basisbehoefte. Deze kan in het gedrang komen als drinkwater te duur wordt gemaakt. Of als drinkwater wordt begrensd.

Drinkwater is een eerste levensbehoefte en dat moet toegankelijk blijven voor iedereen.

Inwoners aan het woord

Dan naar het tweede onderzoek

Over waterveiligheid

Onderzoek 1

Wat adviseren
inwoners de overheid
te doen tegen
drinkwatertekorten?

Onderzoek 2

Wat adviseren
inwoners de overheid
te doen tegen
overstromingsgevaar?

Waterschappen, gemeente en provincie (2024)

Onderzoek 2: Welke doelen, principes en voorwaarden voor waterveiligheid prioriteren inwoners?

[Lees het hele rapport](#)

Onderzoek 2

Wat adviseren inwoners de overheid te doen tegen overstromingsgevaar?

Aanleiding voor het onderzoek

Brabant-Oost krijgt in toenemende mate te maken met hoogwater en risico's op overstromingen

Om het gebied beter te beschermen tegen hoogwater, werken de waterschappen Aa en Maas en de Dommel samen met gemeenten en de provincie. Ze formuleren oplossingen en bedenken hoe en wanneer deze uitgevoerd worden.

Deze oplossingen hebben invloed op de directe leefomgeving van inwoners.

Daarom willen de samenwerkende partijen de zorgen, voorkeuren en waarden van inwoners uit Noord-Brabant meenemen bij het maken van keuzes.

Opzet van het onderzoek

Waar moet de overheid rekening mee houden bij het maken van keuzes over waterveiligheid?

Veel
minder

Veel
meer

Elke gemeente helpt om iedereen in het gebied te beschermen tegen te veel water

Den Bosch en omgeving zo snel mogelijk veiliger maken

Zo veel mogelijk rekening houden met landbouw

Zo veel mogelijk rekening houden met natuur en biodiversiteit

Zo veel mogelijk rekening houden met recreatie en landschap

Zo veel mogelijk rekening houden met plekken voor nieuwe woningen

Opzet van het onderzoek

Ook in dit onderzoek moesten de deelnemers rekening houden met beperkingen

Meer of minder inzetten op een beleidsdoel had een direct zichtbaar effect op drie metertjes.

Kosten

Deze kosten zijn te doen

Ruimte

Hiervoor is voldoende ruimte

Waterveiligheid in de toekomst

De waterveiligheid is niet geborgd

Uit dit onderzoek kwamen 5 lessen over het belang van verschillende beleidsdoelen over waterveiligheid

1

Prioriteit aan snel beter beschermd tegen hoogwater

2

Oproep tot solidariteit: ‘water kent geen grenzen’

3

Inwoners zijn bereid te investeren in waterveiligheid

4

Liever rekening houden met natuur en woningbouw, dan met recreatie en landbouw

5

Weinig verschil tussen deelnemers

Prioriteit aan snel beter
beschermd tegen hoogwater

1

Oproep tot solidariteit: 'water kent geen
grenzen'

2

Inwoners zijn bereid te investeren in
waterveiligheid

3

Liever rekening houden met natuur en
woningbouw, dan met recreatie en landbouw

4

Weinig verschil tussen deelnemers

5

Brabanders willen een waterveilig Den Bosch

Inwoners van Noord-Brabant geven prioriteit aan het zo snel mogelijk veiliger maken van 's-Hertogenbosch en omgeving.

Dit geldt niet alleen voor de deelnemers in de buurt van Den Bosch, maar ook breder in de provincie Noord-Brabant.

“Veiligheid
boven alles”

Prioriteit aan snel beter beschermd tegen
hoogwater

1

Oproep tot solidariteit: 'water
kent geen grenzen'

2

Inwoners zijn bereid te investeren in
waterveiligheid

3

Liever rekening houden met natuur en
woningbouw, dan met recreatie en landbouw

4

Weinig verschil tussen deelnemers

5

Inwoners zien waterveiligheid als gezamenlijke opgave

Inwoners vinden het belangrijk dat iedere gemeente (boven- en benedenstrooms) bijdraagt aan oplossingen voor waterveiligheid.

Prioriteit aan snel beter beschermd tegen
hoogwater

1

Oproep tot solidariteit: 'water kent geen
grenzen'

2

Inwoners zijn bereid te
investeren in waterveiligheid

3

Liever rekening houden met natuur en
woningbouw, dan met recreatie en landbouw

4

Weinig verschil tussen deelnemers

5

Bij het maken van keuzes zagen deelnemers het effect op de kosten

75% van de deelnemers geeft een advies dat zorgt voor hogere kosten dan nu, zodat we in de toekomst goed beschermd zijn tegen water.

Dit laat zien dat mensen waterveiligheid belangrijker vinden dan een stijging van de kosten.

Prioriteit aan snel beter beschermd tegen
hoogwater

1

Oproep tot solidariteit: 'water kent geen
grenzen'

2

Inwoners zijn bereid te investeren in
waterveiligheid

3

Liever rekening houden met natuur en
woningbouw, dan met recreatie en landbouw

4

Weinig verschil tussen deelnemers

5

In de spanning tussen verschillende ruimtelijke opgaven en water...

... willen inwoners liever dat er rekening gehouden wordt met natuur en nieuwe woningen, dan met recreatie en landbouw. Volgens deelnemers staat de natuur al onder druk en is de woningnood hoog. Recreëren kan volgens hen ook op andere plekken of manieren. En voor landbouw geldt dat dit (gemiddeld) wordt gezien als *onderdeel* van de oplossing bij hoogwater, niet iets dat zou moeten wijken voor waterveiligheid.

Prioriteit aan snel beter beschermd tegen
hoogwater

1

Oproep tot solidariteit: 'water kent geen
grenzen'

2

Inwoners zijn bereid te investeren in
waterveiligheid

3

Liever rekening houden met natuur en
woningbouw, dan met recreatie en landbouw

4

Weinig verschil tussen
deelnemers

5

De overeenkomsten zijn groter dan de verschillen

Er zijn weinig verschillen te zien tussen
deelnemers.

Zo zijn er nauwelijks verschillen in deelnemers
die in Brabant-Oost wonen of daarbuiten. Ook
zijn gender, opleidingsniveau, leeftijd en
omgeving waar mensen wonen niet van groot
belang bij de voorkeuren.

Tot slot

Wat zijn de signalen dat inwoners een waardevolle bijdrage kunnen leveren in een watervraagstuk?

Je weet dat je inwoners moet betrekken bij het maken van beleid en beleidskeuzes als...

- 1** ... je beleid invloed gaat hebben op inwoners, of op hun omgeving.
- 2** ... er inwonersinitiatieven ontstaan in het gebied waar jij aan de slag wil
- 3** ... de (lokale) politiek of bestuur legitimiteit en vertrouwen van inwoners kan gebruiken bij een lastige beslissing

Meld je aan voor ons Webinar Participatievragen rond waterveiligheid en drinkwaterbesparing op 20 augustus 2025

Jetske Mulder

Onderzoeker

jetske@populytics.nl
06 4281 5334

Toke van Telgen

Hoofdonderzoeker

toke@populytics.nl
06 5339 8134

POPULYTICS

What would you do?